

„Több évti

Szöke-Mitók Sára. Címleap – János inge: Andrew James (Van Graaf), Juli ruhája: C&A. Belső kép – Juli kabátja: C&A, felsője: Apriori (Van Graaf)

zedes története van annak, amikor átölelem”

Amikor egy házaspár kerül a címlapra, furcsamód többet is, és kevesebbet is tudunk meg róluk egy közös beszélgetésből. Hiszen míg a fotókon egy vállátkarolásban vagy pillantásban benne rejtőzhet harminc-negyven közös év minden titka, a szavak konkrétságában mindez elveszhet. Mivel a kettős interjú gondolatmeneteit sokszor lekerekítik egymás befejezett mondatai, a másikról óvatosan és szemérmesen nyilatkoznak, még ha dicsérik is egymást. Ezúttal két külön beszélgetés tükrében szeretnénk megmutatni *Bárdos Júliát* és *Lackfi Jánost*, és még az sincs kizárva, hogy a végére a házasságukról is teljesebb képet kapunk, mint egy páros interjúból.

◆ – **Ritkán szerepeltek együtt a médiában – legutóbb 2013-ban, a házasság hete arcai-ként álltatok így a kamera elé. Milyen élmény volt a mostani címlapfotózás?**

– Szokatlan, de izgalmas is. Ebben a szakmában kevesen vagyunk, akik olyan szerencsések, hogy meg tudnak élni a tollukból. Ez azzal jár, hogy egyfajta branddé válunk, egy arccá, amit az utca embere is felismer. Juli sosem vágyott ismertségre, ezért kevésbé érzi komfortosan magát az ehhez hasonló helyzetekben, és sokszor nem tartja őszintének, mert a kép egy kétdimenziós szelet belőlem, amely a legjobb szándék mellett sem látta mindent.

Mikszáth mondta egyszer Jókait idézve, hogy az író olyan, mint a havasi kürt, csak messziről jó hallani. Egyszerűbb a címlapon jól mutatni, pózolni, mint a családban napról napra jó embernek lenni, megküzdzeni magammal a harcaimat.

– **Milyen a színpalack mögötti János, akit talán csak Juli ismer?**

– Egyik kollégám, akivel egy rendezvény után beültünk egy kocsmába, megjegyezte: „Jaj, János, lejöttünk a színpadról, most már hagyd abba a poénkodást!” De én nem tudok leállni, gyárilag ilyen vagyok. Viszont ami egy este szórakoztató, az nem biztos, hogy huszonnégy órán át is az.

Alapvetően szenvedélyes ember vagyok, aki könnyen felhúzza magát apró dolgokon, például ha várakozni kell ügyintézés közben, vagy ha nem találkozik valakit. A gyerekeimet megijesztették a dühkitöréseim, ezért elkezdtem azokon dolgozni, és ma már jobban tudom kezelni a haragomat. Ugyanakkor van egy másik, visszahúzóódóbb, meditatívabb oldalam is, amelyet a publikum kevésbé ismer, mert színpadon nem hat elegánsan, ha valaki csak ül és néz.

– **A személyiségek különbözősége ellenére mi volt az, ami miatt egymásba szerettetek?**

– Valaki azt mondta, ösztönösen olyan társat választunk, aki más dolgokban sérült, mint mi, ezért könnyen képes a sebeinket felszakítani, de gyógyítani is. Julival nagyon különböző temperamentumú, mégis hasonló családból jöttünk: két művészcsaládról van szó, sok minden egyezett a felszín alatt. Ami meg különbözik, annak az összefésülésén szüntelenül dolgozunk. De a cél nem is csak az, hogy ezt a kétféle hátteret összehangoljuk, hanem hogy mindketten megtaláljuk saját magunk Isten által megálmodott legjobb formáját, és azzal tudjunk kapcsolódni egymáshoz.

Nagyon hálás vagyok a Jóistennek, hogy mi tizennyolc-húsz évesen kötöttük össze az életünket, amikor még egyikünk sem tudta, hogy mi lesz belőle. Ma inkább az az általános, hogy előbb légy valakivé, és ha már sikeres vagy, és pörög minden, akkor kezdesz el keresgélni. Pedig ha készen kapjuk egymást, sokkal nehezebb összezsírozódni, összeegyeztetni a már kialakult karaktert, életformát. Mi együtt éltünk meg mindent, vállalt vállnak vetve nőttünk fel, akár a testvérek.

◆ – **Nehezen egyeztél bele az interjúba és a fotózásba. A nyilvánossághoz fűződő viszonyotokban biztosan különböztek egymástól Jánossal.**

– Az ismertség elmagányosít, megváltoztatja a kapcsolatot az emberekkel, emiatt még a saját barátaink is távolabb kerülhetnek tőlünk. Arra is volt példa, hogy valaki emiatt nem mert megszólítani az utcán. Az emberek eltávolodnak, tartanak tőlünk, és ez nekem iszonyatos érzés.

– **Lackfi János termékeny író, költő, ömlik belőle az ötlet, a reflektálás a világra, és ezt issza a közösségi média. Győzöd követni?**

– Ez az egész Facebook-világ rendkívül felszínes, míg a valódi emberi kapcsolatok teljesen másként, oda-vissza működnek. A Facebookon lehet elismerést vadászni, de igazából az is csak függésbe visz. Viszont a negatív megjegyzések mélyre mennek, és az emberek nem válogatják meg a kifejezéseket. Olyan dolgokat írnak, amelyeket soha nem mondanának a szemedbe. A közösségi média szelep, amelyen kiengedik a mindenféle érzelmeiket. Számomra ez taszító, de közben meg rossz a lelkiismeretem, hogy nem követem, amit Jani csinál. Mások lelkendeznek, én meg tőle kérdezem: „Ugyan mit írtál rólam? Mert állítólag írtál rólam valamit.” A százhuszezer lájkoló miatt Janinak nagyon széles a kapcsolati hálója a virtuális világban. Én meg sokkal jobban tudok kapcsolódni az offline valóságban. Úgy érzem, a pixelek sokszor elválasztanak Isten állandó, valóságos jelenlététől.

– **A közösségi média jócskán megnöveli az elérhető olvasók számát. Ha valaki szeretné, hogy amit megkapott talentumként, azt megossza, ha ez a hivatása, akkor nem tudja figyelmen kívül hagyni.**

– Tudom és látom, hogy sok mindenkinek fontos, amit Jani csinál a Facebook-oldalán. Egyes versek pozitív lelki folyamatokat indítanak el az emberekben, jó gyümölcsöket teremnek. Viszont nehezen viselem, hogy ki vagyunk téve közszemlére.

Nagyon szeretem az evangéliumi jeleneteken alapuló Szent Ignác-i szemlélődő imádságot. Ilyenkor behelyezkedünk a történetbe, elképzeljük, mit látunk, mit érzünk, melyik szereplő vagyunk, mit mond nekünk Jézus. A Szentlélek gyógyítóan használja a fantáziánkat. Nemrég a betániai vacsora jelenete került sorra, és én ott ültem tanítványként Máriával, Mártával meg a többiekkel, miközben tódultak az emberek, hogy lássák a feltámadott Lázárt. Aki a szemlélődésben Jani arcát viselte. Mondtam Jézusnak, sajnálom szegényt, hiszen úgy bámulják, mint egy ketrecbe zárt bazári majmot. Akkor Jézus kedvesen azt mondta: „Igen, Jani az ÉN bazári majmom.”

” *A mennyei wifi akkor is körülvesz, ha nincs készülékünk...*

– Van, amiben változtatok a másik hatására?

– Ahogyan a fazekas formálja az agyagot, úgy formáltuk egymást mi is. Ott van mindkettőnkön ennek a nyoma és az öröme. Juli nélkül más ember lennék.

Ő visszahúzódóbb alkat volt, másfelől volt egy társasági énje, amit leginkább otthon, a családjában élt meg. Ezt az oldalát aztán én az elsöprő kommunikációmmal, dumaládaságommal leárnyékoltam, és újra meg kellett találnia. Mára sokkal bátrabb családon belül és nagyobb társaságban is, erőteljesebben tudja képviselni a saját igényeit. Ehhez viszont a visszahúzódása is kellett, amikor jobban megismerte önmagát.

Én hajlamos vagyok elburjánzani, a saját dolgaimba merülve „előzősödni”, és ilyenkor ő az, aki figyelmeztet, hogy megint nem kapcsolódom, megint nem vagyok jelen a családban.

– Azt is neki köszönheted, hogy megtaláltad a hitedet.

– Gyerekként a családomban nem volt hitélet, nem jártam hittanra sem, viszont több misztikus élményt is átéltem, Isten rendszeresen belekopogott hozzám. Juli mélyen katolikus családból jött, és mindenképp azt szerette volna, hogy egyházi esküvőnk legyen. Amit addig tudtam a hitről, azt könyvekből csipegettem össze. Néha beültem egyetem után a belvárosi templomba, és megismertem Osztie Zoltán atyát, aki később felkészített minket a házasságra, a jegyesoktatás pedig rendbe rakta bennem a dolgokat. Házassokként rendszeren eljártunk templomba, imádkoztunk a gyerekekkel és így tovább. Láttunk csodákat, éreztük a gondviselést, ám a Jóisten mindig több, mint amit feltételezünk róla.

Amikor Juli nagyon mély életkrízist élt át, részt vett egy gyógyító imaalkalmon, amely után elmúlt a depressziója, és a brutális inihüvelygyulladás is megszűnt. Ezeket a szemmel látható csodákat én is

érezkeltem, ám ki nem állhattam például a keresztény könnyűzenét, amit mára nagyon megszerettem.

Juli mégis rávett, hogy menjünk el az Imádság Háza Konferenciára, ami azért gyanús volt nekem egy kicsit. Három napig imádkozni, nem túlzás?! Mégis beírtam a naptárba, és elmentem vele. Ott eltrafált egy újabb megtérés, mintha Isten mellbe lőtt volna egy vállról indítható rakétával. Zsumm, lángba borultam, és rájöttem, hogy sokkal több jel vesz körül a világban, jóval többféle módon üzen a Jóisten a Szentíráson, más embereken, dalokon, reklámokon keresztül, mint gondoltam. A mennyei wifi akkor is körülvesz, ha nincs készülékünk, vagy nem kapcsoljuk be, csak akkor nem érzékeljük a tartalmakat, amelyekkel bombáz. Hiszen ő diszkrét, nem erőlteti rá magát senkire.

– Hogyan fogadta Juli a megtéréseidet?

– Meg voltam én téve, inkább az élő, Szentlélek-izzította hitet kaptam meg ekkor. Juli nagyon örült, hisz négy-öt éven át imádkozott értem. Azóta mindketten minél bensőségesebb kapcsolatra törekszünk Istennel. Ami a szerelmünket is még jobban felforrósítja. Hiszen a Teremtő az, aki egymásnak adott minket.

– Juli korábban a kepmas.hu podcastjében őszintén mesélt arról, hogy depresszióval küzdött. Te hogyan élted meg ezt az időszakot, miben tudtad támogatni?

– A betegsége akkor kezdődött, amikor felépítettük a mostani házunkat. Az ő álma volt, ő találta a telket és ő vezényelte le az építkezést. Amikor aztán meglett minden, mégsem volt boldog. Csináltam a dolgaimat, segítettem a háztartásban, a gyerekekkel, de nem értettem, és nem tudtam ezzel mit kezdeni.

Nekem a szolgálat a szeretetnyelvem, szeretek másokért tenni, így nehezebben élem meg, ha látom, hogy ő valami miatt szenved, és nem tudok segíteni. Ilyenkor igyekszem mellette állni, minél jobban csinálni a napi feladatokat, főzni, elmosogatni, kitakarítani, befűteni és így tovább. Ez a „háztáji szupermenkedés” jól fekszik nekem, a depressziója idején is igyekeztem tartani a frontot, de a probléma megoldásához csak Istennek volt kulcsa.

Amikor Juli leküzdötte a depressziót, újra kellett kereznie az életét. Művészettörténészként elkezdett festéssel foglalkozni, és gyönyörűen kifestette a bútorainkat, amelyeket azelőtt mindketten szerettünk azon nyersfa-mivoltukban. Jelentkezett egy kutyakiképző iskolába, és beleásta magát ennek „suttagó” módszereibe. Ez tőlem elég távol állt. Ő is megváltozott, én is. Újra össze kellett hangolódunk.

Folytatás a 12. oldalon

– Úgy képzelem, János nem kérte ki magának a hasonlatot.

– Jót nevetett. Engem meg megnyugtatott a válasz.

– Talán a házasság egyik kísértése az, hogy ha nem vagyunk hasonlók, ha nem tudunk ugyanolyan örömmel vagy fájdalommal jelen lenni egyes ügyekben, akkor nem is vagyunk egymáshoz valóok. Mit gondolsz erről?

– Fiatalon házasodtunk, mint két gyerek, és amikor felnőttünk, kiderült, hogy egyáltalán nem hasonlítunk egymásra. Pál Feri atya szerint csináltak egyszer egy nagy reprezentatív kutatást arról, hogy mi a hosszú házasságok titka. Olyan házaspárokkal készítették mélyinterjút, akik nagyon régóta élnek együtt harmonikusan. Semmi közöset nem találtak bennük, csak azt, hogy mindegyikük képes volt együtt élni megoldhatatlan problémákkal. El tudták viselni a feszültséget, hogy nincs megoldás. Hasonló probléma ez a Facebook-dolog is. És ez Janinak is nehéz. Óriási rajongótábora van, köztük nagyon sok hölgy, akik odavannak érte, a felesége meg azt sem tudja, mi történik éppen. Nagyon szeretem az írásait, de inkább könyvformában.

– Szülőként is hosszú pályát futtok be. A hatodik megszületett gyermeketek az első unokátok után érkezett. János hogyan változott mint apa?

– Huszonegy évesen lett először apa, negyvennégy évesen pedig utójára. Harmincegy év alatt sokat változik az ember, de az út, amit ő bejárt, lenyűgöző. Hatalmas akarattal tud küzdeni a hibái ellen, rendkívül nyitott a kritikára. Persze fontos, hogy szeretettel fogalmazzuk meg az észrevételeinket. Ha világhosszá válik számára, mi az, ami a többieknek nehéz vele kapcsolatban, akkor minden erejével azon van, hogy változtasson rajta. Húszévesen szíve minden szeretetét beleadta az apaságába. Negyvennégy évesen viszont már érett személyiség volt, sokkal kevésbé a beépített „robotpilóta” irányította az ösztönös reakcióit. Jó volt látni a benne megszületett bölcsességet.

– A család is sok energiát és időt kíván házastársként, szülőként, nagyszülőként. A népszerűség és az ezzel összefüggő munka hagy elég időt és energiát erre?

– Jani nem egykönnyen tud kiszakadni a munkáiból, és nehezen érti meg, hogy nem kell mindig csinálnia valamit. Egyszer kimentünk a kertbe hintáznia a nagyfiunk három gyerekével, és a legkisebb gyerekünkkel,

” *Sokszor megtapasztaltam, hogy a legdurvább traumák, fájdalmak, sebek is végül lelki kincsekké tudnak válni.*

ők négyen nagyjából egyidősek. Mi játszottunk, Jani elkezdte söprögetni a kerti utat. Odamentem hozzá, és mondtam neki, jöjjön inkább játszani, különben az unokák csak arra fognak emlékezni, hogy igen, az volt a nagypapa, aki mindig ott söprögetett. Jót nevetett magán. Hozta a talicskát, és fel-alá vonatoztatta a beleültetett gyerekeket. Emlékezetes mulatság kerekedett belőle.

Senki sem tökéletes szülő vagy nagyszülő, és viszszanézve igencsak nyomasztó, hogy számtalan hibát követtem el, és sok-sok kudarcral járt az út. Isten viszont tud olyannak szeretni, amilyen vagyok, és ha a fájdalmaimat elé viszem az imádságban, akkor megmutatja, mennyi mindent tart értékesnek a szülői munkámban. Csak ő tud megtartani a valódi örömben.

– Az ötödik unokád megszületésekor különleges élménynek lehettél részese...

– Viszonylag hamar kiderült, hogy a vejünk nem szeretne jelen lenni a szülésnél, ezért Johanna lányunk némi töprengés után megkérdezett, hogy bemennék-e én vele a kórházba. Óriási megtiszteltetésnek éltem meg ezt a kérést, hiszen egy szülésnél aligha van intimebb, bensőségesebb dolog. A barátnóm, Dyekiss Virág néprajzkutató, dúla és (nem mellesleg) kilencgyermekes anyuka készítet föl. Végigbeszéltük az összes szülésemet, a két vetélésemet.

– Fiatalon váltatok nagyszülővé, azóta pedig már az ötödik unokátok is megérkezett. Milyennek látod magatokat ebben a szerepben?

– Juli odaadó és gondos nagymamaként igyekszik megszervezni, hogy minél többet találkozhassunk a kicsikkel, ami nem könnyű, hisz mindenki rohan, és a betegségek is gyakran lecsapnak a családokra. Ráadásul nálunk a nemzedékek is összefonódnak, legkisebb lányunk, Julcsi, egyidős az unokaöccsével és az unokahúgával. Elvileg más nemzedékhez tartoznának, más helyük a családban. Olykor nem könnyű kiegyensúlyozni ezeket a helyzeteket.

Legkisebb unokánk, a fél éves Maxi a közelmúlt nagy love storyja, egészen különös kapcsolat van köztük, hiszen Juli volt bent a születésekor Johanna lányunkkal a kórházban.

Én negyvennégy évesen lettem először nagypapa, ami nekem marhára tetszett – bőségeként, életáradatként élem meg. Miközben az unokámat tologatom a babakocsiban, ámulok, hogy lehet, hogy az én vérem folyik abban a kicsi testben, aki túlél majd engem.

– Előtted milyen nagyszülői minták álltak?

– Anyai nagymamám nagyon közel állt hozzám: én tizenöt-tizenhat éves voltam, ő kilencvenkettő, és rengeteget lógtunk együtt, közös operabérletünk volt. Kemény, katonás nő volt, kiosztotta a világot. Nagyon bírtam. Másik nagymamám pedig a világ összes országát megsütötte nekünk rántott hús formájában – folyamatosan táplált minket és adott, és emiatt sosem tett szemrehányást, hanem teljes természetességgel tette. Amikor a tesóimmal és a szüleimmel együtt mind az öten megtértünk, ki-ki a maga útján, nagymamám csak mosolygott. Azt mondta, tudta, hogy így lesz, mert bár buta parasztság-szony létere az értelmiségi szüleimmel nem tudott vitatkozni, a megtérésünket kérte az Úristentől minden egyes alkalommal a templomban. Ő volt a család otthonkába bújtatott lelki atomreaktora.

– Öt huszoneves apjaként hogyan látod, mi jelenti ma a legnagyobb próbatételt a fiataloknak egy kapcsolatban?

– Nemrég Máriagyűdön beszélgettem keresztény fiatalokkal, akik azt mondták, úgy érzik magukat, mint akik a menetiránnyal szemben száguldanak az autópályán. Ma úgy fest, túl nagy a választék az élet valamennyi területén, és ez elbizonytalanít sokakat. Emiatt szerintem sokkal nehezebb meghozniuk a döntést, hogy mi mellé álljanak oda, mennyi időre és miért, mivel közben egy csomó másik út is ott van előttük. Pedig ha mindig mindenfelé elindulok, akkor végül sehová sem jutok.

A fiatalok félnek az elköteleződéstől, hiszen ma egyre többet halljuk, hogy a család az a közeg, ahol sebeket szerez az ember. Sokan élnek együtt különösebb elköteleződés nélkül, ami megint csak a bizonytalanságot növeli. Miért is tartsak ki jóban-rosszban olyan valaki mellett, akinek a feje nem biztos, hogy ott lesz még a párnán holnap? Statisztikák szerint ma Magyarországon a családokban több a kutya, mint a tizennégy év alatti gyermek – azt érzem, elmentünk egy furcsa ember- és életellenes irányba.

– Azoknak, akik mégis kitartanak egymás mellett, mi nyújthat kapaszkodót a felmerülő nehézségekben?

– Fontos, hogy mind a ketten akarjanak tenni a kapcsolattért, mégpedig egyszerre. A pszichológusok szerint a hosszú kapcsolatok egyik titka, hogy a párok együtt tudnak élni megoldhatatlan problémákkal. Jézus is erre tanít a hegyi beszédben, amikor a nyolc boldogság kapcsán mondja, hogy boldogok, akik sírnak. Egy frászt boldogok, akik sírnak, gondolja az átlagember. Pedig tényleg lehetek boldog, ha közben sírok. Mert dönthetek a belső remény és a békeség mellett kétségbeejtő helyzetben is. Nem könnyű, de hatalmamban áll. Ha együtt túl tudunk lépni a nehézségeken, új forrásokat fedezhetünk fel egymásban.

– Te milyen új forrásokat találtál Juliban az utóbbi időben?

– Nagyon szeret kirándulni: van, hogy este kitalálja, menjünk el hétvégén valahová valamelyik gyerekünkkel vagy unokánkkal, aki épp otthon van, aztán meg is tervezi a programot. Ez nagyon jól jön, mert nekem nincs időm erre, vagy elfelejtkezem a fontosságáról. A kirándulások összekovácsolnak, örömet, élményt adnak.

Azt mondják, új barátot nagyon könnyű találni, régint viszont egyáltalán nem lehet. A hosszú együttlétet nem szerezhetem be boltban, interneten, azt végig kell élni. Az a rengeteg közös élmény, amely elválaszthatatlanul összeköt bennünket, nem szerezhető meg gyorsan. Több évtizedes története van annak, amikor őt átölelem. ♦

Iszonyú felkavaró volt, nem gondoltam, hogy harminckét év távlatából is képes leszek zokogni az emlékeimtől. Virág azt mondta, nem tudok majd jelen lenni segítőként, ha nem kezdem el feldolgozni a saját, szüléssel kapcsolatos traumáimat. Különbözően ezek olyan elemi erővel fognak feltörni belőlem, hogy nem segítség, hanem akadály leszek a szülőszobán. Átbeszéltük az elejétől a végéig, hogy a szülés melyik szakaszában hogyan tudok segíteni, mi történik, mire figyeljek. Szembesültem azzal, hogy a szüléseimnél – az évtizedekkel korábbi kórházi viszonyok között – semmi sem úgy történt, ahogyan kellett volna. Ez a felismerés letaglózott. Úgy éreztem, hogy a gyerekeim is, és én is gyógyíthatatlan sebeket szerezünk. Nagyon magam alatt voltam. Ekkor „véletlenül” a telefonomban rátaláltam egy képernyőfotóra. Kis Szent Teréz egy idézete volt, amit valamikor másfél évvel azelőtt gyűjtöttem be: „Mint ahogyan a Nap egyszerre és úgy világítja meg a cédrusokat és minden apró virágot, mintha csak az volna az egyetlen az egész földön, úgy Urunk is külön foglalatkosodik minden egyes lélekkel, mintha nem is volna más hozzá hasonló, és mint ahogy a természetben minden évszak úgy van elrendezve, hogy a legszerényebb százszorszépet is virágba boríthassa a maga napján, úgy szolgálja minden mindegyik lélek javát.” Ez ráébresztett arra, hogy bízhatok Istenben, mert neki mindennel terve van, és javunkra fordítja a félresikerült dolgokat is. Sokszor megtapasztaltam, hogy a legdurvább traumák, fájdalmak, sebek is végül lelki kincsekké tudnak válni. A Jóisten szereti csúnya papírba csomagolni a legszebb ajándékait.

Abba nem gondoltam bele, hogy milyen nehéz lesz végignézni a saját gyerekeim rettentő szenvedését. Nehéz szülés volt. Iszonyatos mélységeket él meg egy anya, amikor fájdalmak közt látja a gyermekét. A szülés előtti egyik este a kislányunkkal, Julcsival valami érdekeset kerestünk – a fogmosásnál pár perces kis videókat szoktunk nézni –, és Pergolesi Stabat Materét dobta fel a telefon egy elképesztő francia kontratenor, Philippe Jaroussky, és egy csodás magyar szoprán, Baráth Emőke előadásában. Fiatalkoromban egyik kedvenc zeném volt, sokat hallgattam bakelitlemezről. Ez a mű azt a pillanatot nagyjítja fel, amikor Mária ott áll a kereszt tövében, és gyötrődve végig kell néznie a fia szenvedését.

Nagyon vonzott a különleges énekespáros, kerestem Julcsit, csak egy picit hallgassunk bele. (Egy nyolcéves kislány nyilván nem ezt a videót választaná.) Megrendítő volt átélni Mária szenvedését, nem tudtam kikapcsolni a zenét, Julcsi is végighallgatta velem. Pár

nap múlva, a szülés közben rájöttem, hogy Mária helyén állok, nem vagyok egyedül, vele együtt élem át a kínokat. Volt, hogy elhagyott az erőm, és csak zokogtam a lányommal. Utána bocsánatot kértem Johannától: ne haragudjon, hogy nem tudtam minden pillanatban erős támasz lenni. Azt felelte, az volt a legnagyobb ajándék, amikor együtt sírtam vele. A végtelennek tűnő kínlás után aztán egyszeriben ott volt az a kis élet előttünk... Leírhatatlan csoda! Ezt átélni talán a létező legnagyobb ajándék. És ez a kisbaba szinte az első naptól rengeteget mosolyog.

Minden unokával más a viszonyunk, más és más ajándékot hoztak az életünkbe.

– Egyetemistaként anyagi nehézségekkel, mégis bizalommal vágtatok bele mindketten a házasságba. Visszanézve, ez volt a kapcsolatotok legnagyobb kihívása?

– Nem éreztük magunkat szegénynek. Utólag mulatek is rajta. A Rózsadomb aljában laktunk egy kertes villában, ami Jani nagymamájának a lakása volt, de életveszélyes állapotban, sülyedt az egész, csúsztak meg a falak. Jött hozzánk egy porszívóügynök, és hát hol próbálkozzon, ha nem a Rózsadombon. Tartott egy bemutatót, majd előrukkolt a készülék árával: háromszázezer forint. A kilencvenes évek elején jártunk... Akkor ötezer forint volt Jani havi keresete. Nevetőgörcsöt kaptunk. Ez az ügynök kitöltetett egy kis kérdőívet is velünk, hogy szegénynek vagy gazdagnak tartjuk-e magunkat. Azt írtuk be, jó módú polgárok vagyunk. És ezt teljesen komolyan gondoltuk, miközben néha lisztre sem volt pénzünk. Egyik este csak egy fej hagyma maradt vacsorára, erre mondtam, én nem vagyok éhes. Jani viszont az volt, és megette magában. Utána egész éjszaka gyomorgörcsben fetrengett.

Igazából ez mégis lendületes és szórakoztató időszak volt, a barátaink sokat jártak hozzánk. Szerintem később sokkal nagyobb kihívások jöttek a kapcsolatunkban. Megtalálni a különbözőségünkben az örömet és a békét, azt hiszem, egy házasságban ez az egyik legfontosabb feladat. ♦